

Državljska vzgoja in etika

DRUŽBA PRIHODNOSTI

Metoda 6

Razred: 8	Predmet: Državljska vzgoja in etika
Tematski sklop	Družba prihodnosti ali za kakšno prihodnost gre
Tema / vsebina	Problemi zaradi "razsipnega" življenjskega sloga ljudi v razvitih deželah; zaradi izključnega upoštevanja kratkoročnih ekonomskih koristi "velikih" (brez ozira na okoljske, socialne "cene").

UČNI NAČRT

Cilji	Spoznavajo soodvisnost, prepletenost vplivov (družbenih, ekonomskih, političnih ...) pri nastajanju problemov v okolju in družbi. Razvijajo občutljivost za okoljske probleme, za stiske soljudi, za socialne probleme.
Pojmi	Vzroki problemov na raznih ravneh (življenjskih slogov, navad; enosmernega razvoja – težnja po dobičku in stalni rasti; država – vloga zakonov, predpisov).
Možne medpredmetne povezave	Zgodovina, geografija, sociologija, psihologija, okoljska vzgoja itd.
Dodatne informacije za učitelje	1. Učitelj naj bo pozoren na prenos znanja v konkretno vedênje v razredu – ni dovolj, da učenci vedó, kaj je dober oziroma slab argument, to morajo tudi uporabljati v pogovoru v razredu. 2. Učitelj naj dano gradivo poveže z vsakdanjimi izkušnjami učencev. 3. Učenci naj znajo razložiti, zakaj danes ne moremo govoriti o "lokalnih" problemih, zakaj so postali problemi "globalni" (npr. revščina, lakota v nekaterih delih sveta).
Dodatne informacije za učence	1. Pomen poslušanja sošolcev in ocene njihovih argumentov. 2. Povezava razgovora v šoli z vsakdanjimi izkušnjami.

DIDAKTIČNI MODELI

Ime	Pehanje za bogastvo in moč
Neposredni cilji	Učenci spoznavajo principe delitve bogastva in prepoznajo vzroke ter posledice.
Didaktična naloga	Gre za vajo boja za moč in bogastvo ter za demonstracijo neenakosti v svetu. Obravnavajo se teme neenakopravne razdelitve bogastva, neuravnoteženosti virov moči in posledice tega, ter iz revščine izvirajoče krivice.
Metodika-variante	
Primer je izpeljava primera iz priročnika - Kompas: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah: Pehanje za bogastvo in moč. V: Rui Gomes (koordinator), <i>Kompas: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah</i> , str. 172-175. Ljubljana: DZS	
Učencem pojasnite, da gre za igro simulacije. V njej si bodo najprej simbolično razdelili vse svetovno bogastvo in moč. Svetovno bogastvo in moč predstavlja 120 kovancev, ki si jih učenci pod različnimi pogoji lahko priborijo. Pred začetkom igre učitelj naključno določi tri učence, ki bodo predstavljali t.i.	

»priseljence« in ki pri razdelitvi ne bodo sodelovali. Prav tako učitelj določi štiri ali pet učencev, ki bodo pri igri razdeljevanja različno omejeni.

1. del. Pehanje

Vsi udeleženci, razen tistih, ki igrajo vlogo "priseljencev", naj se posedejo na tla v velik krog. Med njimi mora biti dovolj prostora za igro.

Vzemite 20 kovancev in jih razdelite štirim ali petim udeležencem.

Štirim drugim udeležencem dajte vsakemu par nogavic, ki jih morajo nositi nataknjene na rokah ves čas igre. Vsako razpravo o tem, zakaj ste razdelili kovance in nogavice, preložite na kasnejši čas (na zaključno razpravo).

Cilj igre je prigrabiti si kar največ kovancev. Obstaja eno samo pravilo: nihče od udeležencev se ne sme dotakniti nikogar drugega! (Za vsak dotik lahko uvedete tudi kazen, na primer 1 kovanec.)

Sto kovancev raztresite na sredino kroga.

Na vaš ukaz "Zdaj" naj udeleženci poskušajo zbrati kar največ kovancev. To bo verjetno trajalo kakšni dve minuti ali manj!

Ko so pobrani vsi kovanci, naj udeleženci poročajo o svojem bogastvu. V preglednico bogastva zapišite njihova imena in število kovancev (provizorično preglednico najdete med dodatnim materialom).

Učence opomnite, da ti kovanci predstavljajo njihovo bogastvo in moč v svetu. Količina, ki jo imajo, bo vplivala na to, kako bodo lahko zadovoljevali svoje potrebe (na primer za osnovno izobraževanje, dobro zdravstveno oskrbo, zdravo hrano in primerno bivališče) in svoje želje (na primer pridobitev višje izobrazbe, nakup avta, računalnika, igrač, televizije in drugih luksuznih dobrin itd.).

S šestimi kovanci ali več si bodo lahko plačali vse osnovne "potrebe" in uresničili večino svojih "želja". S tremi do petimi kovanci bodo lahko zadovoljili svoje osnovne potrebe. Z dvema kovancema ali manj bodo imeli velike težave pri preživetju zaradi bolezni, pomanjkljive izobrazbe, slabe prehrane in neprimerne bivališča.

2. del. Darovanje

Udeležencem povejte, da lahko del svojih kovancev darujejo komu drugemu v skupini, če to želijo (ni pa nujno). Tisti, ki bodo to storili, se bodo lahko vpisali na seznam "Častnih darovalcev".

Nato v razpredelnico "Častni darovalci" vpišite imena in darovane količine kovancev.

Če se komu zaradi darovanja spremeni kategorija bogastva in moči, to v prvi razpredelnici označite s puščico.

3. del. Ustvarjanje poštene ekonomske situacije

Udeležence razdelite v tri skupine glede na njihovo bogastvo.

V vsako skupino napotite tudi po enega "priseljenca". Njihove reakcije na to, v katero izmed skupin ste jih razporedili, si zapomnite in vsako razpravo o tem ponovno preložite na zaključno razpravo.

Udeležencem razdelite pisala in papir. Vsaka skupina naj oblikuje načrt poštene prazporazporeditve kovancev (svetovnega bogastva), s katerim bi zmanjšali prepad med različnimi kategorijami bogastva in moči.

Akcijski načrti skupin naj vsebujejo:

razlago, kaj bi bilo treba storiti (če sploh kaj), opis, kaj skupina namerava storiti in zakaj, ter dokaze, zakaj je njihov načrt pošten.

Skupine imajo na voljo deset minut za izdelavo svojih načrtov. Razložite jim, da ni treba, da so ti zelo podrobni. Cilj je izpostaviti nekatere možne poti, ki bi bile lahko uporabljene za odpravo revščine v svetu. Vsaka skupina naj imenuje tudi svojega predstavnika, ki bo razložil njen načrt in odgovarjal na morebitna vprašanja. Vse predstavljene načrte zapišite.

Potem najavite volitve o tem, kateri načrt je najbolj sprejemljiv. Glasovi bodo razdeljeni takole:

- vsak član skupine "Veliko bogastva in moči" bo imel pet glasov,
- vsak član skupine "Nekaj bogastva in moči" bo imel dva glasova,
- vsak član skupine "Malo bogastva in moči" bo imel pol glasu.

Udeleženci naj volijo. Glasove preštejte in rezultat zapišite na plakat zraven vsakega predlaganega načrta. Nato razglasite izbrani načrt.

Izvedite izbrani načrt in po potrebi prerazporedite kovance (bogastvo).

Načrt razprave z učenci:

Razpravo začnite z razmišljanjem o aktivnosti in udeležence povprašajte, ali jim je bila všeč. Nato podrobneje preglejte, kaj se je zgodilo in česa so se naučili. Z naslednjimi vprašanji spodbujajte razpravo:

1. Kakšni so bili občutki udeležencev glede načina, kako so lahko prišli do kovancev in kako so bili ti razdeljeni? Ali so bili vsi udeleženci pošteno obravnavani?
2. Zakaj so se nekateri odločili darovati svoje kovance? Da bi dobili naziv "častni darovalec"? Ker so se počutili krive? Iz kakšnega drugega razloga?
3. Kako so se počutili tisti, ki so v drugem delu dobili kovance? V kateri skupini bogastva so pristali?
4. Kaj pa trije "priseljenci", ki so bili določeni skupinam? Ali so imeli občutek, da se z njimi ravna pošteno? Ali se jim je godilo podobno, kot se dogaja številnim ljudem po svetu? katerim ljudem? Ali je izbira države, kjer pristanemo v takih primerih, prepuščena zgolj naključju?
5. Kakšne so glavne razlike med predstavljenimi akcijskimi načrti za pošteno prerazporeditev svetovnega bogastva? Ali se je v načrtu odražalo tudi bogastvo skupine, ki ga je pripravila?
6. Zakaj so imeli nekateri več volilnih glasov? Je to realno odražalo položaj tistih, ki imajo malo ali nič moči v svetu? Če je, kdo so to?
7. Kdo so tisti, ki so v svetu bogati, in kdo tisti, ki so revni? Kaj pa v naši državi? Kaj pa v našem kraju? Kako so prišli do tega stanja?
8. Ali bi premožni morali biti zaskrbljeni zaradi položaja revnih? Zakaj? Zaradi varnostnih, ekonomskih, moralno-religioznih ali političnih vzrokov? Ali je to način za rešitev problema revščine?
9. Kaj lahko revni storijo za izboljšanje svojega stanja? Kakšne akcije so revni sprožili v svetovnem merilu in katere v naši državi, da bi zmanjšali neenakost pri razporeditvi bogastva in moči?
10. Ali se strinjate, da je prerazporeditev bogastva in moči v svetu potrebna? Zakaj/ zakaj ne? Če se strinjate, kako naj bi to bilo storjeno? Na katerih načelih temelji tvoj predlog?

itd.

Drugo gradivo

- Justin, J. (2007). Družba prihodnosti. V: Justin Janez (ur.), *Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred*, str. 63-79. Ljubljana: i2.
- Kompas: priručnik za učenje mladih o človekovih pravicah (2005). prevod in priredba

	<p>Alenka Elena Begant. Ljubljana: DZS.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Igra Cost of Life, http://www.unicef.org/voy/explore/rights/explore_3142.html (8.5.2008). - The Miniature Earth, http://www.miniature-earth.com/ (8.5.2008). - Gapminder, http://www.gapminder.org/ (8.5.2008). - Rich Poor Conflicts, http://www.beyondintractability.org/essay/rich_poor/ (8.5.2008). - Gapminder Dollar Street, http://www.gapminder.org/downloads/presentations/dollar-street-2002.html (8.5.2008).
Internetni / knjižni kotiček za učence	<ul style="list-style-type: none"> - Igra Cost of Life, http://www.unicef.org/voy/explore/rights/explore_3142.html (8.5.2008). - Video The Miniature Earth, http://www.youtube.com/watch?v=rVTFKpIaQhM (8.5.2008). - The Miniature Earth, http://www.miniature-earth.com/ (8.5.2008). - Gapminder, http://www.gapminder.org/ (8.5.2008). - Igra Monopoli, http://igre-na.spletu.com/igra/monopoli/ (29.6.2008)
Internetni / knjižni kotiček za učitelje	<ul style="list-style-type: none"> - Justin, Janez; Sardoč, Mitja & Klemenčič, Eva (2008). <i>Učenje in izobraževanje za demokratično državljanstvo: zbirka gradiv – zgoščanka</i>. Ljubljana: Pedagoški inštitut. - Pehanje za bogastvo in moč. V: Rui Gomes (koordinator), <i>Kompas: priručnik za učenje mladih o človekovih pravicah</i>, str. 172-175. Ljubljana: DZS - Video The Miniature Earth, http://www.youtube.com/watch?v=rVTFKpIaQhM (8.5.2008). - The Miniature Earth, http://www.miniature-earth.com/ (8.5.2008). - Gapminder, http://www.gapminder.org/ (8.5.2008). - Rich Poor Conflicts, http://www.beyondintractability.org/essay/rich_poor/ (8.5.2008). - Gapminder Dollar Street, http://www.gapminder.org/downloads/presentations/dollar-street-2002.html (8.5.2008).

Dodatni material

Preglednica bogastva

Veliko bogastvo in moč (6 kovan- cev ali več)	Nekaj bogastva in moči (3-5 ko- vancev)	Malo bogastva in moči (2 kovanca ali manj)

KOŠ

Opomba	